

Чинники соціалізації в інклюзивному освітньому середовищі гімназії

Інклюзивна освіта Миколаївської гімназії №36 – це створення такого середовища, у якому кожна дитина, незалежно від її фізичних чи інтелектуальних можливостей, може навчатися разом з однолітками. В 2025 році гімназія відповідно мережі класів має 17 класів, з яких 15 інклюзивних класів та 445 здобувачів освіти, з яких 17 осіб з особливими освітніми потребами. За висновками психолого - педагогічної корекції переважають нозології: порушення опорно-рухового апарату, порушення мовленнєвого розвитку, затримка психічного розвитку, діти з вадами слуху.

Безбар'єрність - вільний доступ та можливості до якісної освіти.

Сучасна освіта має бути доступною для всіх здобувачів, незалежно від їхніх фізичних, соціальних та економічних особливостей. Миколаївська гімназія №36 активно впроваджує принципи безбар'єрності, забезпечуючи рівний доступ до якісної освіти та соціалізації всіх учнів. Адміністрація гімназії активно працює над створенням зручної інфраструктури. Завдяки підтримці місцевої влади в закладі створені умови, що відповідають вимогам доступності відповідно до державних будівельних норм і стандартів. Дизайн закладу створено з урахуванням принципів універсального оформлення та розумного [пристосування](#). Особам з особливими освітніми потребами освіта надається на рівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку.

[Безбар'єрність](#) для нашої гімназії – це не лише забезпечення фізичного доступу до закладу для людей з обмеженими можливостями. Це система цінностей і підходів, яка передбачає створення умов для повноцінного навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. В Миколаївській гімназії №36 ці цінності реалізуються через створення дружнього та [відкритого середовища](#), де кожен відчуває себе впевнено та комфортно. Важливою складовою безбар'єрної освіти є підтримка та залучення [батьків](#) та громадськості до створення сприятливого навчального середовища. Ми віримо, що кожен має право на якісну освіту та повагу до своєї гідності!

Сприятливе інклюзивне середовище гімназії як освітній осередок соціалізованого здобувача освіти.

Миколаївська гімназія №36 створює [освітній простір](#), який стимулює учнів до розвитку активної участі в соціальному житті. Кожен учень має можливість обрати собі заняття до душі. Проводити досліди в лабораторіях хімії та фізики. В спеціалізованих класах детально продумані всі важливі елементи. Обладнання, інструменти, меблі, [інформаційно-бібліотечний центр](#) з цікавою літературою, [приваблива їдальня](#), збалансоване харчування з урахуванням віку та потреб дитини – все це підібрано з метою зробити процес навчання максимально ефективним.

У нашій гімназії учні можуть займатися живописом, танцювати в різних стилях, заклад пропонує велику кількість спортивних секцій від футболу до карате.

На першому поверсі закладу освіти функціонує [ІРЦ №1](#), який оснащений спеціальним обладнанням для надання додаткових послуг та підтримки дітей з ООП. Обладнано кабінети вчителя - логопеда, вчителя - дефектолога, практичних психологів, залу для занять з лікувальної фізкультури, ресурсну кімнату.

Привабливе освітнє середовище сприяє навчанню здобувачів освіти завдяки зручності та продуманому простору. Воно сприяє отримувати не лише глибокі академічні знання, а й розвивати свої спортивні та творчі здібності.

Заклад дбає про безпеку своїх учнів: облаштовано [укриття](#) та [клас безпеки](#), де діти відчують себе не лише в безпеці, а й в комфорті. Крім того, освітній процес не зупиняється навіть під час блекауту, адже гімназія має два генератори.

Соціалізація і безпека дітей - це два аспекти, які тісно пов'язані між собою, особливо в умовах сьогодення. За такого підходу здобувачі освіти засвоюють соціальні норми, цінності та правила поведінки, які існують в суспільстві.

Такий підхід допоможе сформувати позитивне ставлення до навчання та сприяє активній соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

В 2023-2024 році заклад пройшов [самооцінювання](#) з використанням інформаційно-аналітичної системи Evolued (ДСЯО). За результатами самооцінювання першого напрямку «Освітнє середовище закладу» визнано достатній рівень. Проте ми продовжуємо створювати нові горизонти для кожного учня нашого закладу та будувати майбутнє разом!

Психологічна підтримка здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

[Психологічна підтримка](#) є необхідною складовою інклюзивної освіти, яка забезпечує гармонійний розвиток усіх учасників освітнього процесу. Вона спрямована на допомогу дітям з особливими освітніми потребами, учителям і батькам.

Психологом Миколаївської гімназії №36 проводяться індивідуальні [корекційно-розвиткові](#) заняття, які є важливим інструментом психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться за рекомендації ІРЦ, що вказані у висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини. Робота психолога направлена на подолання тривожності, страхів і емоційної напруги, адаптацію до нового середовища або змін (перехід до іншого класу,

новий розклад), формування позитивного ставлення до навчання і спілкування з однолітками.

Для емоційної підтримки дітей з ООП створено середовище для вираження почуттів і думок. У роботі з емоціями діти виконують вправи на розпізнавання і вираження емоцій (наприклад, створення «щоденника настрою»). Для розвитку соціальних навичок діти разом з психологом моделюють ситуації спілкування та обговорюють життєві ситуації, які сприяють соціалізації дітей з ООП.

Практичні вправи та техніки у роботі з дітьми з ООП.

Для дітей з тривожністю, наприклад, можна використати вправу «Куточок спокою». Дитина вибирає образ чи місце, яке асоціюється зі спокоєм, і детально його описує. «Дихальний годинник»: навчання глибокому диханню через спостереження за уявним рухом годинникової стрілки, «Роби, як курча, і тривоги

немає». Для дітей із РАС використовуємо «Картки емоцій»: дитина вчиться розпізнавати емоції за допомогою картинок або фотографій.

Для дітей з порушеннями концентрації уваги пропонуємо «Гру в увагу»: дитина має знайти серед зображень певний об'єкт або відмінність. Вправи на підвищення концентрації, такі як слідування візерунку чи малювання за зразком. Для емоційної стабільності малюємо на тему «Мій день», де дитина зображує свої емоції, події або переживання. Ведення щоденника позитивних моментів, щоб дитина могла зосередитися на приємних аспектах свого дня.

Важливу роль відіграють батьки в індивідуальній роботі: активна участь у впровадженні рекомендацій психолога вдома, підтримка дитини в реалізації емоційно - розвивальних вправ, ведення діалогу з психологом щодо прогресу або складнощів, які виникають в особистісному розвитку дитини.

Групові заняття для дітей з ООП є важливим компонентом психологічної підтримки, оскільки вони сприяють створенню атмосфери взаємопідтримки, обміну досвідом і формуванню навичок, необхідних для адаптації, емоційної рівноваги та ефективної комунікації. Головною метою таких занять є розвиток соціальних, емоційних та комунікаційних навичок, а також створення комфортної атмосфери для спільного навчання.

Такі заняття дають можливість покращити комунікативні навички й навички командної роботи, знижують рівень тривожності, страху або агресії, формують позитивне ставлення до себе та оточуючих. Діти залюбки виконують ігрові вправи: наприклад, гра «Знайомство», під час якої кожен учасник розповідає про себе, допомагає встановити зв'язок між дітьми. Колективне малювання, створення плакатів або казок розвивають креативність і вчать працювати в команді.

Групові заняття сприяють підвищенню самооцінки та впевненості в собі учня з ООП, сприяють розкриттю індивідуальних особливостей та соціалізації.

Реалізація програм підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу.

Програми ментального здоров'я є важливим інструментом для соціалізації здобувачів освіти в освітньому середовищі, оскільки вони сприяють створенню безпечного і підтримуючого простору, де учні розвивають соціальні навички, емоційний інтелект і ефективно взаємодіють з іншими. Цей аспект є актуальною психологічною втратою за умов довготривалого дистанційного навчання.

Психологічний супровід реалізується за допомогою Всеукраїнської програми ментального здоров'я «[Ти як?](#)».

Обрати актуальні напрямки роботи допомагають діагностичні дослідження на

Практичний психолог
Самосудова
Оксана
Валерійна

Шановні учні, вчителі, батьки!

У кожної людини рано чи пізно в житті можуть виникнути певні труднощі. Такі моменти складно пережити і дорослим, і дітям. Якщо ви можете вирішити свої проблеми самостійно – це чудово! Але іноді люди потребують допомоги іншого.

Для вас відкрита **ЕЛЕКТРОННА ПСИХОЛОГІЧНА СКРИНЬКА ДОВІРИ**, що дає можливість звернутися особисто до психолога або написати листи.

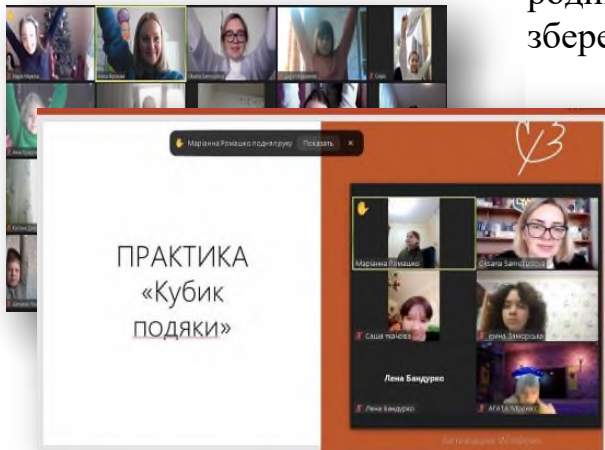
Можете не турбуватися щодо конфіденційності. Ні адміністрація школи, ні адміністратор сайту не мають можливості читати такі листи – сайт відправляє листи психологу автоматично, не залишаючи копій.

Я чекаю на вас, щоб вислухати, допомогти, підтримати

Живіть щасливо!

виявлення рівня тривожності та стресу, наявності панічних атак, депресивних нахилів тощо. Дослідження проводяться за допомогою Автоматизованої інформаційної системи «[Я – психолог](#)».

Практичним психологом гімназії Самосудовою О.В. проводяться [заняття](#) для учнів початкової школи: [Ментальне здоров'я](#) : «Позитивні та негативні емоції, які нас супроводжують», «Іскорки твоєї супер сили», «Захисна парасолька»; для середньої школи інтегровані заняття: «Як перемогти стрес?», «Спорт як запорука здоров'я», «Як турбуватися про себе», «Турботливе спілкування у сім'ї і серед однолітків», «Як підтримати людину у стресі?». Заняття з елементами [тренінгу](#) «Відповідальність як складова ментального здоров'я», «Подорож до ментального здоров'я», «Моє безпечне місце поруч з тим, хто мене підтримує», «Як підтримати своє ментальне здоров'я», «Як подолати страх? », «Як забезпечити права дитини в школі», «Мій клас – моя друга

родина», «Яке ти джерело світла?», метою яких є збереження і зміцнення соціального благополуччя і психічного здоров'я здобувачів освіти в умовах сьогодення, обговорення емоцій та переживань, пов'язаних з буденністю, надати здобувачам освіти інформацію про ментальне здоров'я та способи його підтримки.

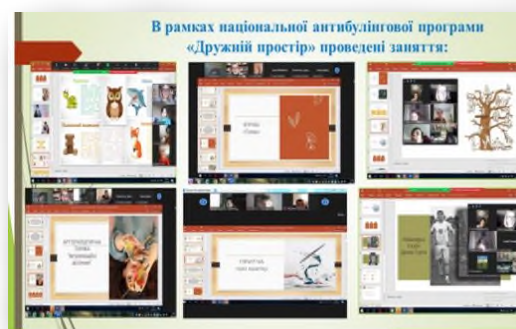
Психологічні заняття зі збереження ментального здоров'я дають можливість учням навчитись технікам піклування про себе та інших, відновлення та зміцнення свого

здоров'я через заняття, такі як : «Відповідальність як складова ментального здоров'я», «Ментальне здоров'я дітей під час війни», «Самодопомога Плюс» з питань запобігання домашньому насильству, психологічні консультації, створена можливість для учнів, педагогічного колективу (Додаток 1) та батьків звертатися до психолога для отримання консультацій та підтримки з ментального здоров'я. Також у нашому закладі, в доступних для здобувачів освіти місцях, розміщені плакати з QR-кодами Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» та роздруковані інформаційні матеріали (листівки) щодо даної Програми.

На сайті нашого закладу створена «Скринька довіри», яка дає можливість всім учасникам освітнього процесу звернутися за порадою до психолога й отримати консультацію та психологічну допомогу.

Перспективи діяльності з впровадження антибулінгової програми «Дружній простір»

Одним із пріоритетних напрямів розвитку національної системи освіти є пошук ефективних шляхів входження кожної дитини в освітнє середовище, яке сприятиме максимальному розкриттю її потенціалу та всебічному гармонійному

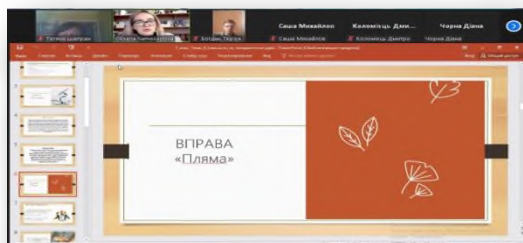

розвитку.

Наш заклад долучився до реалізації антибулінгової програми «Дружній простір». Зі здобувачами освіти інклюзивних класів були проведені заняття з таких тем: «Особисті кордони», «Інакшість іншого та толерантність», які покликані звертати увагу школярів на спільне та відмінне між людьми.

Діти вчаться контролювати емоції, що властиві підліткам.

Заняття «Взаємодія в команді: конфлікти», яке допомогло дітям розібратися з причинами виникнення конфліктів і можливими шляхами їх уникнення чи ефективного розв'язання. Учні обговорювали, як конструктивно спілкуватися,

адекватно виражати власні емоції, симпатії та антипатії, доносити до інших свою думку, визнавати провину й просити пробачення, повідомляти про потребу в допомозі.

Заняття з теми «Основи самопідтримки та самодопомоги у складних ситуаціях» разом із вищезазначеними темами озброює підлітків важливим інструментарієм виявлення та розуміння своїх потреб і знаходження шляхів подолання проблемних ситуацій. Часто діти підліткового віку вважають, що вони знаходяться у вирі проблем, з якими неможливо впоратися. Спілкуючись на уроках психології, вони мали можливість зрозуміти, що безвихідних ситуацій не буває, люди поряд можуть переживати схожі емоційні стани, є безліч дієвих засобів виходу з будь-якого становища. Спільно виконуючи запропоновані вправи з психологом закладу, діти помічали, що вони не самотні у своїх думках і переживаннях, що сусід по парті теж переймається тими ж питаннями, що з кимось зовні не схожим є величезна кількість спільних тем для розмови чи спільна діяльність, що за тією чи тією поведінкою може ховатися зовсім не те, що здається.

Робота мультидисциплінарної команди

В Миколаївській гімназії №36 існує [мультидисциплінарна команда](#), яка є невід'ємною складовою інклюзивного навчання. Всі здобувачі освіти з ООП мають свою команду психолого-педагогічного супроводу, яка затверджена наказом директора гімназії. Щорічно в закладі проводяться спільні засідання з питань інклюзивного навчання, повторної або за потребою комплексної оцінки психолого-педагогічного розвитку дитини. Основними питаннями, які виникають від вчителів-предметників, є зниження рівня знань дітей, порушення поведінки, зниження пам'яті та уваги. На спільних засіданнях надаються рекомендації щодо складання індивідуальної програми розвитку з урахуванням навчальних програм, обговорення результатів корекційно-розвиткової роботи, виконання ІПР, моніторинг динаміки розвитку дитини з ООП згідно з поставлених цілей ІПР.

МЗОШ №36
Панель адміністратора

Головна Кабінет закладу освіти Підтримка

ГОЛОВНОЇ | Панель адмін.

ЖУРНАЛ ВИСНОВКІВ

№	Прізвище, ім'я, по батькові дитини	Дата народження	Прізвище, ім'я, по батькові батьків дитини	Дата проведення засідання	Висновок	Підписаний вчитель	ІПР
IP4.45.36.02.01.0002773	Олександр Білик	27.08.2011	Білик Олег Анатолійович	21.02.2020	IP4.45.36.02.01.0002773		
IP4.45.36.02.01.0009765	Олена Коваленко	10.10.2010	Коваленко Тетяна Іванівна	30.05.2020	IP4.45.36.02.01.0009765		
IP4.45.36.02.01.011775	Попович Ірина	10.10.2012	Попович Анастасія Олександрівна	11.07.2020	IP4.45.36.02.01.011775		
IP4.45.36.02.01.0002828	Карпенко Дмитро	20.11.2007	Карпенко Ірина Вікторівна	20.08.2020	IP4.45.36.02.01.0002828		
IP4.45.36.02.01.000803	Попович Марія	20.01.2013	Попович Катерина Іванівна	09.10.2020	IP4.45.36.02.01.000803		
IP4.45.36.02.01.010024	Попович Ірина	07.07.2012	Попович Тетяна Іванівна	10.11.2020	IP4.45.36.02.01.010024		

Асистенти вчителя з 2020 року опанували портал [«Україна. Інклюзія. Система автоматизації роботи інклюзивно - ресурсних центрів»](#) із розробленими та впровадженими матеріалами: оновлені ІПР, протоколи засідань, висновки психолого - педагогічного розвитку дитини.

На базі нашої гімназії працює спільнота [асистентів](#) вчителів, де обговорюється нагальні питання, здійснюється обмін думками та досвідом, насамперед - соціалізація дітей з ООП.

Асистенти вчителів відіграють ключову роль у цьому процесі: допомагають дитині з ООП розвинути необхідні соціальні навички та адаптуватися до життя в колективі. Метою цих засідань є:

-збір інформації та обговорення особливостей розвитку дитини з ООП;

- розроблення ІПР для кожної дитини з ООП та її реалізації;
- надання психолого-педагогічних та розвиткових послуг;
- надання методичної підтримки педагогічним працівникам;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи серед педагогічних працівників та батьків дитини.

Тематика засідань охоплює ключові аспекти роботи асистентів вчителів. Зокрема, розглядаються такі питання, як роль асистента у створенні інклюзивного середовища, ефективна комунікація "учень – асистент – вчитель – батьки", використання цифрових технологій у навчанні дітей з ООП, стратегії поведінкової підтримки учнів з розладами аутистичного спектра (РАС) та співпраця з батьками задля успішної соціалізації дітей. Активно впроваджується метод розбору реальних кейсів, коли асистенти аналізують конкретні ситуації.

Активними учасниками освітнього процесу є батьки гімназії, які долучаються до «круглих столів», де обговорюють актуальні теми та досвід. Зокрема, під час дискусії «Як створити інклюзивний простір у класі?» обговорювалися способи адаптації шкільного середовища, а на зустрічі «Співпраця асистента вчителя та батьків» йшлося про побудову ефективного діалогу з родинами дітей з ООП.

Спеціалісти ІРЦ №1 є активними учасниками освітнього процесу гімназії, оскільки важлива їх присутність не лише на засіданнях з дітьми з ООП, а й на педагогічних радах, нарадах при директорові та семінарах

Хроніка діяльності: діти з ООП активні учасники успішної соціалізації та інтеграції в суспільство.

1. Гімназійний інформаційно-бібліотечний простір став комунікаційним осередком для інформаційної та соціально-культурної взаємодії.

Читацька компетентність – є пріоритетною в контексті подолання освітніх втрат та розривів. Тому в закладі триває проєкт «Читання як життєва стратегія», до якого долучилися всі учні з ООП. Конкурс патріотичної поезії сприяв формуванню читацьких навичок та вмінь компетентної особистості

Таким чином, Миколаївська гімназія №36 демонструє високий рівень організації навчального процесу, приділяючи особливу увагу формуванню читацької компетентності, інформаційної культури та комунікативних навичок.

2. Волонтерство.

Ніщо не об'єднує націю, як бажання допомогти країні, зробити крок до Перемоги! З вдячністю та пошаною до наших захисників та захисниць діти

гімназійної спільноти долучились до районної благодійної акції "Віримо в ЗСУ". Це лише маленька частинка наших переживань, любові, душевного тепла і молитов за них. Але в такий спосіб ми об'єднуємо зусилля та бажання діяти!

Сучасний світ вимагає не лише знань та компетенцій, а й людяності. Одним із результатів проявів доброти є турбота про тварин, оскільки позиція до них багато говорить про рівень розвитку суспільства. У рамках волонтерського руху діти з ООП ініціювали благодійну акцію «ІХ Всеукраїнська акція «Нарру Гав для Сірка», активно долучилися до збору корму, круп, теплих речей та медикаментів для безпритульних тварин. Кожен клас зробив свій внесок у спільну добру справу.

Учні гімназії з ООП є активними учасниками різноманітних конкурсів та змагань у різних номінаціях, демонструючи свої можливості у сфері науки, мистецтва, спорту та творчості. Вони отримують нагороди та відзнаки на міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах, що сприяють їхньому загальному розвитку, самореалізації та підвищенню мотивації до участі у конкурсах не лише на рівні гімназії, а й міста, області.

Здоров'язбережувальна компетентність здобувача освіти - необхідна умова соціалізації, оскільки вона визначає здатність особистості зберігати і зміцнювати своє здоров'я, а також сприяє успішній соціалізації в суспільстві. Вона формується під впливом багатьох факторів, але з огляду на те, що онлайн-навчання є викликом для фізичного розвитку дітей, одним із інструментів мотивації та формування здорового способу життя стала участь у всеукраїнському проєкті «Пліч-о-пліч», який є загальнонаціональною ініціативою Президента України з популяризації спорту серед школярів. Насамперед, це залучення всіх учасників освітнього процесу до фізкультурно-оздоровчих заходів: челенджів, флешмобів, олімпійських змагань, які, здебільшого, проводяться у нас в онлайн-форматі.

На запит здобувачів освіти та їхніх батьків в освітній програмі для учнів початкової школи складовим компонентом фізичної культури є хореографія. Заняття стали для дітей не тільки цікавим предметом, а й важливим кроком на шляху до успішної соціалізації та гармонійного розвитку.

Учніський колектив часто бере участь у різних культурних заходах шкільного та міського рівнів, що сприяє інтеграції дітей у суспільство. Визнанням молодіжних ініціатив є перемоги: «Зірка року онлайн 2020», челенджі "Здорово танцюю!"

«Ми – українці, і ми пишаємося цим. Ми діємо разом, ми можемо та змінюємо світ на краще, і ми завжди будемо пліч-о-пліч»

4. Учніське самоврядування – це важливий інструмент формування активної громадянської позиції учнів. Воно допомагає дітям розвивати навички комунікації, організації, прийняття рішень, а також формує почуття відповідальності за шкільне життя. Діти з особливими освітніми потребами нашої гімназії є активними учасниками учнівського самоврядування. Це не лише допомагає їм розвивати важливі навички та соціалізуватися, а й змінює ставлення суспільства до інклюзії, доводячи, що кожна дитина має право на рівні

МОЖЛИВОСТІ.

5. Співпраця з міжнародними організаціями. Діти залучені до проєкту «Простір безпеки», який діє за підтримкою Міжнародного комітету порятунку в Україні «Соціальне -емоційне навчання».

6. Профорієнтаційні заходи , зокрема професійна орієнтація, є важливим інструментом для соціалізації дітей з ООП. Завдяки організованим заходам ми допомагаємо кожній дитині знайти своє місце в суспільстві, розвинути таланти та впевнено рухатися до професійного майбутнього. Активне позакласне життя гімназії є невід'ємною складовою профорієнтаційної роботи серед учнів. Канікулярний час - це час реалізації соціальних практик та програм, де учні мають можливість відвідати установи міста, бути активними слухачами та спробувати себе в дії на майстер-класах, практичних майстерках, лабораторіях по дослідженню екологічних проблем тощо. Крім того гімназія активно співпрацює з професійними ПТНЗ, викладачі проводять віртуальні подорожі “У світ майбутньої професії”, знайомлять із сферою діяльності та спеціальностями. Випускники гімназії з ООП з 2019 року продовжили своє навчання: в ліцеях міста -7 учнів, в коледжі дизайну - 2, в коледжі Міжнародного класичного університету ім. П. Орлика - 2, в Миколаївському фаховому коледжі економіки та харчових технологій -1.

Успіх дітей з ООП у професійній діяльності є важливим фактором успішного розвитку країни. Створення умов для їх інтеграції в суспільство та надання можливості реалізувати свій потенціал є завданням для держави, суспільства та кожного з нас.

Отже, Миколаївська гімназія №36 - сучасний заклад освіти, який поєднує здоров'язберігаючі технології, соціалізацію та інклюзію, є не тільки місцем навчання, але й простором для розвитку особистості, формування здорового способу життя та підготовки до успішного майбутнього. Інвестуючи в здоров'я, соціалізацію та інклюзію дітей, ми інвестуємо в майбутнє нашої країни.

Дослідження чинників соціалізації в інклюзивному освітньому середовищі гімназії дозволяє визначити ключові аспекти, що забезпечують успішну інтеграцію дітей з особливими освітніми потребами в навчальний процес і суспільство загалом.

Результати дослідження підтверджують, що ефективне поєднання інклюзії та соціалізації сприяє гармонійному розвитку учнів, їхній активній інтеграції в суспільство та підготовці до самостійного життя. Наприклад, випускники гімназії, які навчалися в умовах інклюзивної освіти, демонструють високий рівень соціальної адаптації та академічної успішності, що підтверджується їх подальшим навчанням у закладах вищої освіти та успішною професійною діяльністю.

Таким чином, комплексний підхід до інклюзивної освіти в гімназії дозволяє не лише забезпечити якісний освітній процес, а й сприяє соціальній адаптації та особистісному розвитку кожного учня, незалежно від його індивідуальних особливостей.